

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Природничий факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ ІНКЛЮЗІЇ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Середня освіта (хімія)»

Спеціальність 014 **Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Педагогіка з основами інклюзії
Викладач	Кіндратюк Богдан Дмитрович
Контактні телефони викладача	0673422165; 0666792572
E-mail викладача	bohkind@ukr.net; bohdan.kindratiuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	Один семестр, 6,0 кредитів, загальна кількість годин: 180 (60 – аудиторна робота (30 лекцій, 30 семінарських), 120 – самостійна робота.
Покликання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	10

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суть навчально-виховного процесу як взаємозв'язаної діяльності його суб'єктів (педагогів і їхніх вихованців), його компоненти (закономірності й принципи, зміст, методи й форми, результати); виховання як провідний чинник розвитку особистості, зокрема з особливими освітніми потребами, педагогічні умови її розвою, налагодження професійно-педагогічного самовдосконалення майбутніх учителів, розвиток їхньої творчої особистості, у тому в ракурсі інклюзивного навчання.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння знань про теоретичні основи сучасної педагогічної науки, а також умінь, які необхідні для ефективної організації навчання і виховання здобувачів базової освіти в умовах сучасного суспільства, у тому з урахуванням характеристик інклюзивного навчання. Створити підґрунтя педагогічного мислення майбутніх учителів, розвинути здібності до осмислення педагогічної дійсності, уміння приймати найбільш ефективні рішення у відповідності з педагогічними закономірностями, принципами виховання та навчання, зокрема школярів з особливими освітніми потребами.

Основними цілями вивчення дисципліни є опанування відомостями про теоретичні основи сучасної педагогічної науки, а також умінь, які необхідні для ефективної організації цілісного педагогічного процесу здобувачів повної базової освіти в умовах сучасного суспільства; особливостей інклюзивного навчання, закласти підґрунтя педагогічного мислення майбутніх учителів, розвинути здібності до осмислення педагогічної дійсності, уміння приймати найбільш ефективні рішення у відповідності з педагогічними закономірностями, принципами виховання та навчання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- основні педагогічні поняття, у тому інклюзивної освіти;
- основні положення сучасних педагогічних теорій, які ґрунтуються на особистісно-орієнтованому розвивальному підході;
- методологічні основи процесу виховання та навчання, їхню сутність;
- наукові методи діагностики вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти;
- зміст, методи й форми навчання, активізації пізнавальної діяльності особистості, зокрема школярів з особливими освітніми потребами;
- педагогічні основи формування та управління розвитком учнівського колективу як сприятливого середовища, гуманного ареалу розвою кожного;

- функціонування освітньої системи в Україні.

У підсумку вивчення курсу педагогіка здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- проводити навчально-виховну роботу зі здобувачами базової освіти у відповідності до основних педагогічних закономірностей і принципів;
- планувати педагогічну діяльність, ставити мету і задачі, намічати близькі, середні і віддалені перспективи;
- застосовувати в практичній діяльності основні форми організації виховання і навчання здобувачів базової освіти й позашкільних навчально-виховних закладів;
- використовувати в практичній роботі методи й засоби виховання та навчання, обираючи оптимальне співвідношення для конкретних ситуацій;
- ефективно керувати діяльністю та спілкуванням здобувачів базової освіти в колективі на уроках і при проведенні позакласних виховних заходів;
- організувати колектив вихованців на виконання певних задач, аналізувати педагогічні ситуації, результати виховання і навчання, вивчати школярів і їхні колективи, виявляти причини відставання у навчанні, недоліки проведення та намічати ефективні засоби стосовно їхнього подолання;
- займатися самоосвітою, використовувати у практичній діяльності досягнення педагогічної науки і передового педагогічного досвіду, проводити доступні наукові дослідження, проявляти творчий підхід до справи, не допускаючи формалізму й шаблону в педагогічній діяльності;
- ефективно виконувати функції класного керівника, організувати позакласну й позашкільну роботу зі здобувачами освіти, а також роботу з батьками, громадськими організаціями, органами учнівського самоврядування.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації

їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно- зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК9. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ПК 6. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання хімії, спрямованих на розвиток здібностей учнів на основі психолого- педагогічної характеристики класу.

Програмні результати навчання

РН1. *Відтворює* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховує* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН3. *Називає і аналізує* методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; *класифікує* форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН4. *Здійснює* добір і *застосовує* сучасні освітні технології та методиками для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінює* результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. *Вибирає* відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; *аналізує* динаміку особистісного розвитку учнів, *визначає* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. *Називає і пояснює* принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН7. *Демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 10. *Демонструє* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

РН12. *Аналізує* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснює* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. *Демонструє* знання основних положень нормативно- правових документів щодо професійної діяльності, *обґрунтовує* необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН7. *Знає, розуміє і демонструє здатність* реалізовувати сучасні методиками навчання хімії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин

лекції	30
семінарські заняття	30
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний
5-й	014.05 Середня освіта (хімія)	3-й	

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	семінарськ і заняття	сам. роб
Тема 1. Педагогіка як наука. Сучасні тенденції розвитку освіти. Інклюзивна освіта. Педагогіка як наука і практика. Сучасні виклики освіти. Сутність, принципи та нормативно-правові засади інклюзивної освіти.	2	2	8
Тема 2. Мета, завдання та зміст виховання. Кодекс цінностей сучасного українського виховання. Закономірності, принципи та цінності виховання.	2	2	8
Тема 3. Методи та форми виховання. Технології виховної роботи. Формування ключових компетентностей і культур.	2	2	8
Тема 4. Діяльність класного керівника в сучасній школі. Функції, напрями, робота в умовах НУШ та інклюзії.	2	2	8
Тема 5. Процес навчання: сутність, структура, закономірності. Принципи та правила навчання.	2	2	8
Тема 6. Зміст освіти. Освітні стандарти. Компетентнісний підхід, НУШ, освітні програми.	2	2	8
Тема 7. Методи та засоби навчання. Освітні технології. Сучасні підходи, активні методи, цифрові ресурси.	2	2	8
Тема 8. Мотивація навчальної діяльності. Формування пізнавальної активності учнів	2	2	8
Тема 9. Форми організації освітнього процесу. Урок.	2	2	8

Типи уроків, сучасні вимоги.			
Тема 10. Психолого-педагогічні основи інклюзивної освіти. Особливі освітні потреби. Індивідуальні особливості учнів.	2	2	8
Тема 11. Організація інклюзивного навчання. ІПР. Адаптація та модифікація навчального матеріалу.	2	2	8
Тема 12. Методи та технології інклюзивного навчання. Диференціація. Універсальний дизайн навчання.	2	2	8
Тема 13. Командна взаємодія в інклюзивному середовищі. Вчитель, асистент, батьки, ІРЦ, психолог.	2	2	8
Тема 14. Оцінювання навчальних досягнень в умовах інклюзії. Формувальне оцінювання. Освітні адаптації.	2	2	8
Тема 15. Школознавство. Управління та методична діяльність вчителя. Система управління ЗЗСО. Професійний розвиток педагога.	2	2	8
ЗАГ.:	30	30	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Перших 50 балів здобувачі вищої освіти отримують за роботу на практичних заняттях (де 30 балів можна одержати за результатами навчально-освітньої діяльності, 6 балів за виконані 3 письмові роботи й 14 балів – підчас усного опитування за підсумками самостійної роботи); інших 50 балів студенти отримують після підсумкового дистанційного тестування.
Вимоги до письмових робіт	До кожного семінарського заняття від руки здобувачі освіти готують опорні конспекти питань, що розглядаються (орієнтовним взірцем можуть бути таблиці з посібника П. Щербаня). Оцінюється кореляція поставлених завдань, теоретичної та практичної значимості й зроблених висновків.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконані завдання, особливо тими здобувачами освіти, які пропустили заняття
Підсумковий контроль	Екзамен у формі дистанційного тестування

7. Політика навчальної дисципліни

Звертається особлива увага на відвідування студентами занять, адже присутність на ньому запорука інтелектуального, духовного, морально-естетичного розвитку (за це здобувач освіти отримує перших 50 балів), підготовку запропонованих завдань самостійної роботи, участь у конкурсі «Найкраще запитання до викладача» на кожному занятті, творчий підхід

до вирішення проблемних ситуацій, уміння застосовувати теоретичні знання при накресленні (моделюванні) шляхів розв'язання таких ситуацій, активна участь у мікровикладаннях (ділових іграх), де передусім оцінюється вміння активізувати навчально-пізнавальну діяльність учасників педагогічної гри, зокрема шляхом постановки проблемних запитань до виконавців тих чи інших ролей.

Письмові роботи: виконуються від руки.

Академічна доброчесність: Дотримання її правил – основа порядности та запорука зростання творчої особистості. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

Відвідування занять обов'язкове

Неформальна освіта: Вона спрямована на задоволення особистих пізнавальних потреб, інтересів.

8. Рекомендована література

1. *Аптечка психолого-педагогічної самодопомоги*: метод. реком. / упор. Б. Кіндратюк. Івано-Франківськ: Карпатський націон. універ. ім. В. Стефаника, 2025. 20 с. <https://drive.google.com/file/d/17QHNPgJUwMyHLW1r6ud9vLVdl9zg2heJ9/view?usp=sharing>.
2. Бобровський М., Горбачов С., Заплотинська О., Ліннік О. *Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти*. [Абетка директора школи]. 2-ге вид., пер. і доп. Київ, Держ. служба якості освіти, 2021. 350 с.
3. Боднар Н. Урок на тему: «Хімічний склад і молекулярна організація клітинних мембран». *Біологія і хімія в школі*. Київ, 2008. № 5–6. С. 42–48.
4. Вишневецький О. *Теоретичні основи національного виховання*: у 2 т. Дрогобич : «Коло», 2005.
5. Гурняк І. Інтегрований урок хімії та біології (9 клас). *Біологія і хімія в школі*. Київ, 2008. № 5–6. С. 38–42.
6. Деркач Т. Розробка завдань з хімії для комп'ютерного тестування. *Біологія і хімія в школі*. Київ, 2008. № 5–6. С. 20–22.
7. Конституція України / Держ. управл. освітою в Україні: тенденції і законодав. Київ, 2005.
8. Закон України «Про освіту» / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
9. Закон України «Про загальну середню освіту» / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
10. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
11. Закон України «Про позашкільну освіту» / Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство. Київ, 2005.
12. *Енциклопедія освіти* / АПН України ; гол. ред В. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
13. Кіндратюк Б. Музика як засіб підготовки майбутніх учителів природничих предметів до інклюзивного навчання. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогічна. Львів, 2025. Вип. 43. С. 295–306. Електронний варіант розміщено за покликанням <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/issue/view/671>
14. Кіндратюк Б. *Організація класним керівником виховної діяльності школярів* (на прикладі вивчення дзвонарства Коломиї). *Вісник науки та освіти* (Серія «Філологія»),

Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»): журнал / ред. Олена Гурко. Київ, 2025. № 11(41). С. 2223–2235.

15. *Класний керівник Нової української школи* : методич. реком. / упоряд. Б. Кіндратюк. Івано-Франківськ : Карпатський націон. універ. ім. В. Стефаника, 2025. 45 с. <https://drive.google.com/file/d/137uK2Ay1VKFQrw5YNEfQKgCvt9H74Xji/view?usp=sharing>
16. Поясок Т., Беспарточна О. *Педагогіка* : навч. посіб. Кременчук : Видавництво «НОВАБУК», 2024. 208 с. (див. Інтернет-мережу)
17. *Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні* : матер. всеукр. наук.-педагогіч. підвищ. кваліфік., 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса : Видав. дім «Гельветика», 2022. 504 с.
18. *Педагогічна наука й освітня практика в реаліях війни: виклики, досвід, перспективи*: зб. наук. пр. / упор. О. Слипанюк, О. Поясик, О. Ковальчук, О. Русакова. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 332 с.
19. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки. Розпорядження Кабінету міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р. Київ.
20. Романенко Ю. Якість хімічної освіти: залежність та управління. *Біологія і хімія в школі*. Київ, 2008. № 5–6. С. 7–9.
21. Скульський Р. *Підготовка майбутніх учителів до педагогічної творчості* : монографія. Київ: Вища шк., 1992. 135 с.
22. Сударчук Т. Урок-«КВК» з теми «Кисень». *Біологія і хімія в школі*. Київ, 2008. № 5–6. С. 36–37.
23. Сухомлинський В. *Вибрані твори*: в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1978. Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Його ж. *Сто порад учителю*. Київ: Рад. шк., 1988. 304 с. (або див. т. 2 його праць)

Електронні ресурси

1. pidruchniki.ws/pedagogika
2. readbookz.com/books
3. pedagogika.ucoz.ua
4. ukrkniga.org.ua
5. www.refine.org.ua
6. Studentam.net.ua,

а також від Б. Кіндратюка, викладачів кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика, ін.

Викладач: Б. Кіндратюк, кандидат педагогічних наук, доцент, доктор мистецтвознавства, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика